

הנחות-יסוד לתורת הבטחון

ובנין הכוחות *

להבהרת הנושא ותחומי המאמר

הנושא "תורת הבטחון" שייך לתחום אותם נושאים שאפשרויות הדיון הפומבי בהם מוגבלות. וזאת משתי סיבות:

א. הצורך בשמירת הסודיות, שהיא תנאי הכרחי בנושא זה.

ב. העובדה, כי רק ידיעה מלאה של כל הפרטים המשפיעים על הנושא מאפשרת בחינה ודיון עניינים (ידיעה זו אינה נחלתו של הכותב, ובודאי שאינה נחלת ציבור-הקוראים הרחב).

לכן אין מאמר זה עוסק בפרטי המסקנות הממשיות, שעליהן חלה חובת-הסודיות הצבאית, אלא בהצגת עובדות-יסוד, ובסידורן אחת-לאחת — כ"אבני פינה למסד עליו יש לבנות את בנין תורת הבטחון עצמו; וכן בציון מספר קווי-יסוד — לרמו על כיווני הפתרונות המתבקשים.

טוב שתשרש בנו ההכרה שיש להגמל מהעלאת פרטים סודיים ומהשתתחות בהם. אך העיון בגורמי-היסוד לבעיית בטחוננו, וההתדינות בהם, ונתינת הדעת על קווי-היסוד לדרכי פתרון — הם מעניינו של כל הציבור הנושא במשימת הבטחון.

1. מהות הניגוד וההתנגשות — והגדרת היריבים

א.

הניגוד וההתנגשות הם בין מדינת-ישראל, מג-שימת הציונות, לבין "העולם הערבי", בהנהגת מצרים בעלת המגמות הערביות-האימפריאליסטיות. אני רואה עצמי פטור מלהסביר לקוראי הירחון את מהות הציונות. אולם, תוך היותנו נתונים בתמורות המדיניות ובצוק העתים של בעיות הבטחון, עלינו להזכיר לעצמנו אמת יסודית שלעתים יש והיא מקשטשת. מדינתנו אינה יכולה להסתפק באבטחת קוי שביתת-הנשק; כי אבטחת קיומה של המדינה מושגת ע"י פיתוחה — פיתוחה אומר הגשמת הצירוף. כל נסיון להפריד בין שלושת אלה יהיה נסיון מלאכותי, שמגמתו להטעות. אי-לזאת הופך השלום לצורך חיוני למדינת-ישראל — כל עוד אין במחירו ובפשרו משום פגיעה בשלושת הנ"ל, שהם אחד.

וכלה בטינת אותם ערבים שראו עצמם מתקפחים מתוך כלל האויבים בלטו הערבים בנכונותם להשתמש בכוח ולהסתבך במאבק-דמים להכרעת הסכסוך. כל פרשיות-הדמים שעברו על המפעל ההתיישבותי בארץ, ופלישת ארצות-ערב עם הכרות ה"מדינה, הן עדות ברורה להנחה זו. הערבים נמצאים בשלב התעוררות לאומית, שמוצאת את ביטויה ב"לאומנות קיצונית, והם מודרנים ע"י השאיפה לחיי דוש וזוהר עברה של האימפריה הערבית.

ההגמוניה והמנהיגות בעולם הערבי נמצאת — ותמצא לפחות בדור זה — בין המדינות בידי מצרים, ובתוך המדינות בידי רודנים, שמוכרחים להשתית את שלטונם על הפחת האיבה והמשטמה, ע"י ההצבעה על "הסכנה הציונית" שהיא המכשול העיקרי להגשמת רעיון שחרור העולם הערבי ואיתודו.

ב.

אין הרדנות, ויחסם זה של הערבים אלינו, בגדר גזירת-קבע. אולם המפנה לא יבוא במטה-קסמים ובקפיצת-הדרך. זהו תהליך מתמשך של התפתחויות חברתיות, שאין לדלג עליהן. שינוי ומפנה בוא-יבוא, ועליהם תקותנו לפתרון היסודי של היחסים בינינו

רבים ושונים היו האויבים שעמדו על דרך הגשמת המפעל הציוני, רבים ושונים היו מניעיהם; החל ממורשת השנאה והבוז ליהודי החלש והמופקר, דרך מזימות ותככים פוליטיים של מעצמות קולוניאליות.

(*) זהו שני בסדרת מאמרים, שהראשון בהם ("לאיוון במיתוח מחשבתנו הצבאית") נתפרסם ב"מערכות" חוב' ק"א.

ניגוד זה שבין מדינת ישראל לבין העולם הערבי עלול ליהפך להתנגשות-מזוינת בכל רגע שזו תראה כדאית וברת-סיכוי בעיני רודן מצרי (עבד-אל-נאצר, או אחר) ושותפיו, שכל מהלכיו עד היום הו-כיוו על מידת ה"מקיאבליז" וההעזה שלו.

מדינת ישראל — הזקוקה לשלום לפי עצם מהו-תה ומגמותיה, מתוך שיטת משטרה הדמוקרטית (וה-קואליציונית), אינה יכולה ליוזם מלחמה ולפתוח בה, בכל מקרה שהוא — ואפילו עשויים חשבונות ו-שיקולים חיוניים לחייב ברגע מסוים צעד כזה.

2. הזירה

המדינה צפויה לביתור וניתוק בעקבות כל הצלחת-פתע של מאמץ אויב שיהיה משורין וממונע ויגלה כושר-תמרון מהיר.

ג. הגבולות ואופים

אורך הגבולות 1205 ק"מ. אך ביחוד מענין יחס-לשטח, על כל 1.000 קמ"ר יש בישראל 60 ק"מ גבול — לעומת 13 בסוריה, ו-2,4 במצרים. ועוד: במדי-נות הערביות רק החלק הקטן מגבולן הוא בגדר גו-רת-חזית; ואילו בישראל הגבול לכל אורכו הוא חזית, בכוח ובפועל.

הגבול הימי נכלל בהגדרה זו שכן "גשלט" הוא

מזל כל ישראלי — מעל ל-30 ערבים

לבין העולם הערבי בעתיד הרחוק. אך הם יבואו רק בעקבות התפכחות בקרב עמי ערב, לאחר שיתגלה-בעליל כשלונו המשטרים הרודניים במילוי השאיפות האמתיות של בני-עמם — וכאשר היחסים הבין-לאומיים יתיצבו על בסיס של אי-שימוש בכוח.

לכושר עמידתה של המדינה, לדרך מאבקה על רבנותה, וליכולתה להמשיך במפעלי-הפיתוח שלה גודע ערך מכריע בהחשת תהליך-התפכחות זה בקרב עמי ערב — וע"י כך גם בקיצור קשכו של שלב הרודנות והלאומנות ההרפתקנית, שלב המסוכן בש-בילנו ואינו נושא טובה בשבילם.

א. מעמד גיאוגרפי

ישראל שוכנת באיזור חיוני ותוסס, שלכל ה-גורמים העולמיים יש ענין רב בו. יחסן של מעצמות עולמיות למתרחש בזירה זו לא יוכל להיות אוביק-טיבי, ונגזר לפי מידת הצדק והמוסר; אלא הוא יקבע מתוך גישה סוביקטיבית אל האינטרסים-הישירים שלהן, אשר "בדרך הטבע" יביאום לידי "הבנה" עם "הרוב" שבאיזור (דומני, שבנקודה זו אין כל צורך בדמיון והתנבאות — העבר וההווה מדברים בעד עצמם).

ישראל חוצצת, ומפרידה לשנים, את העולם ה-ערבי — והיא עצמה מוקפת מכל עבריה על ידו. אין העולם הערבי שבהנהגת מצרים, במתכונת-המגמות של היום, מסוגל להשלים עם עובדת קיומה של מדינת ישראל בגבולות הנוכחיים, או אף להת-עלם ממנה; וכשלב ראשון ומטרת-ביניים — במגמה לחיסול כללי של מדינת-ישראל — ישמשו הנגב ואילת כמטרות לשאיפות "הכיבוש-בחורה" הער-ביות; וכל זאת — בהודמנות הראשונה שתראה להם כמתאימה.

כל התקפה על מדינת-ישראל יכולה לבוא — וההגיון הצבאי מחייב כי אמנם תבוא — בעת-ובעונה-אחת בחזיתות אחדות.

ב. מרחב ועומק

שטח-המדינה חסר כל "עומק" (בנקודות מסו-ימות, רוחבו — כ-13 ק"מ), ומכאן, שאין מקום ל-מושגי "חזית" ו"עורף" (מ"רצועת-עזה" לת"א — 60 ק"מ בלבד).

הארץ, במרבית שטחיה המאוכלסים, נתונה — לפחות מבחינה תיאורטית — לאפשרות של הרעשה ארטיילרית עוד בטרם נפרצו הגבולות היבשתיים.

משני עבריו (מצפון ומדרום) ע"י בסיסי אויב; מה עוד, שכל אורך חופי-הדרומי של הים התיכון הופך עתה (בתוקף התפתחות השנים האחרונות בצפון-אפריקה) להיות ערבי. בתנאים אלה, בלי עליונות ימית ואוירית מוחלטת, אין לראות כמובטחים את הגבול-הימי ואת אורחות-הים.

האויב נהנה לאורך מרבית הגבולות מיתרון טקטי-טופוגרפי, המאפשר לו לפתוח בהתקפה בתנאים נוחים, תוך אפשרויות גרחבות לבחירת כיווניה. כל הצלחה התחלית של האויב עלולה לפגוע בנקודות החיוביות לבטחון המדינה ולקיומה. ד. יחסי הכוחות

הערבים נהנים, ויהנו, מעדיפות-כמותית בכל שטחי הפוטנציאל-המלחמתי. מול כל ישראלי — מעל ל-30 ערבים; מול כל קמ"ר בישראל — כ-250 קמ"ר בארצות-ערב השכנות.

עדיפות זו היא מכרעת ואינה ניתנת לשינוי מ-בחינה אוביקטיבית. הסיכוי היחידי שנותר להשגת עדיפות לצדנו קיים רק בשטח האיכות — שמקורה ברמת-הכרתו של האדם והאורח הישראלי. אכן, חייבים אנו לנהוג זהירות בנושא זה. מתוך שגרה התרגלנו לומר שבשטח זה העדיפות היא תמיד ל-צדנו — ואין דבר מסוכן משאננות כזאת.

ארצות-ערב אינן "דורכות-במקום"; והשינויים החברתיים נותנים אותותיהם. לעומת זאת, רבים מ-אוכלוסי המדינה החדשים טרם ספגו את אוירת ה-ארץ, וקלטו ערכיה.

אכן, מן-הראוי להדגיש שכאן לפנינו שדה-התחרות אשר בו לנו הסיכוי; סיכוי, שמקורו ברמת ה-אדם הישראלי, המושתתת על הגורמים הבאים: —

- (1) רמת אינטלגנציה ממוצעת הגבוהה מזו של שכנינו.
- (2) הכרת-הערך העצמי, הנובעת מהמפנה מחיי גלות-מדכאה לזקיפות-קומה במולדת.
- (3) תחושת-אחריות, הנובעת מהרגשת השליחות והיעוד של אלה הבונים את הארץ כמקלט ומבצר-עמו לכל יהודי התפוצות.
- (4) הפוטנציאל-המדעי של בני עמנו, בכל השטחים.
- (5) רוח-הגבורה היונקת ממסורת עשירת עלי-לות-גבורה בכל הדורות.
- (6) הכרת ה-"אין-ברירה", הנוטעת איתנות ועקשנות בלתי-מעורערת.

סיכוי זה מחייב ריכוז-מאמצים מתואם בכל שטחי החיים — כדי לודא כי אמנם יוצא הסיכוי מן-הכוח אל-הפועל. תהליך זה של מימוש-הסיכוי הוא ארוך ומיגע — והוא חייב להיות רצוף ומתמיד, כדי שניתן יהיה להשיג עדיפות מכרעת שיהיה בה כדי לאזן ולסתור את העדיפות-הכמותית של האויב. תהליך זה חייב, כאמור, להקיף את כל שטחי חיינו: — בשדה החינוך וההשכלה, הייצור והפיריון, ההמצאה הטכנית והגילוי המדעי. את כל אלה אין להשיג ביום, או בתקופה קצרה. אולם חרף המאמץ הממושך והדרך הארוכה, בהם כרוכים ההשענות על האיות, וטיפותיה — הרי יתרונה בכך שהיא "השקעה לזמן ארוך", ונכסיה נכסי-צאן-ברזל, לכל השטחים ולכל הזמנים. טנקים, אניות ואוירונים של היום — מחר יהיו בודאי מיושנים ואף אין הם ברי-שימוש בכל שטח אחר של חיי המדינה והעם. ואילו סגולת ה-איכות הגבוהה אינה מתישנת ואינה מתבלית; תמיד עשויה היא לשמש, ב-"שיטת-השרשרת". בסיס ל-פיתוח נוסף ולקידום-יתר — וזאת לא רק בשימוש הצבאי, אלא בכל שטחי-החיים של המדינה.

אין כל זה משחררנו מהנקיטה בכל מאמץ ארגוני אפשרי העשוי לסייע לנו למצות את כל המקורות והאפשרויות של הכוח המצוי בנו — על-מנת שגם את יסוד הכוחות נגביר עד המכסימום האפשרי, על-מנת שנקטין כלשהו את הפער הגדול, שהרי יחסי-הכוחות שנאמדו לעיל — אף-הם התיחסו לאפשרויות שבכוח ולא בפועל; והיכולת להעבירם מן-הכוח אל-הפועל — היא עצמה פונקציה של איכות הנה: של איכות בשדה הארגון, ההכשרה והחינוך.

עם כל חומרת מצבנו בסעיף יחסי הכוחות — אל נמנע מ-"להוציא מעז מתוק" ולראות את קוי האור בים הצללים. חומרת יחסי הכוחות עם היותה מאיימת, היא מגרשת את השאננות, ובמידה ונדע להיות בעלי יוזמה ולהסתכל נכוחה במציאות ללא רתיעה, הרי שהיא תהפוך במשך הזמן לדורבן ומנוף הקידום והגיבוש של עמנו הנבנה בארצו. אם לסכם גם סעיף זה בכמה מסקנות תמציתיות הרי הן:

- א. הערבים נהנים — ויהנו — מעדיפות כמותיות בכל שטחי הפוטנציאל-המלחמתי.
- ב. עדיפות זו היא עדיפות מכרעת, ואינה ניתנת לשינוי בעתיד הקרוב.
- ג. הסיכוי הודאי להשגת עדיפות לצדנו קיים רק בשטח האיכות.

ד. סיכוי זה מתייב ריכוז-מאמצים מתואם. כדי לודא הוצאתו מן הכוח אל הפועל, בתהליך ממושך ורצוף.

ה. עדיפות האיכות חייבת להיות גדולה ומכרעת. במידה שתוכל לאון ולסתור את העדיפות-הכמותית של האויב.

3. המשמעויות הצבאיות (של הנחות היסוד)

א. יעודי כוחות הבטחון

במעמדנו הבטחוני החמור, כמשתמע מהסיכומים שלעיל, גם יעוד כוחות-הבטחון הופך להיות מורכב יותר. כוחות-הבטחון אינם יכולים להסתפק בתכנון ההיערכות ליום המבחן הגדול, בו תיקף מדינת ישראל ע"י צבאות הערבים השואפים לחסלה. אל הזמן הנותר אין להתיחס כאל מתת-שמים של שלום ושלווה וחיים שקטים בצל הכרזות נבוכות והבטחות-שוא של מתוכים וסרסורים פוליטיים, ש-כונתם העיקרית ליצור הרדמת-חושים לגבי החנקת אפשרויות הפיתוח, הפרת זכויותינו ופגיעה בריבונותנו. תפקיד כוחות-הבטחון הוא לשמש משענת איתנה בפני כל מגמות פגיעה בריבונותנו ולו ב-שיטת טיפין-טיפין, שיטת הכנסת "העו" והוצאתה. ואפילו באות מגמות ומזימות אלו באצטלה של צע-דים פוליטיים-כלכליים, או לובשות צורות צבאיות-למחצה (מסתננים, פדאיון, הסגר-ימי וכד'). על כוחות-הבטחון להיות יום-יום את הבלט המרתיע, ההופך כל צעד כזה לבלתי-תכליתי ובלתי-משלם. על כוחות-הבטחון — ע"י רמת ערנותם, כושרם-המוחץ ונכונותם הבלתי-מסויגת (שהפוגנו והוכחו לא אחת) — לקיים ולהרחיב את הפער שקיים תמיד בין האיום לבין הוצאתו-לפועל, ובמיוחד קיים הוא אצל שכנינו ומדינאיהם, השואבים השראתם לגאומיהם מאגדות המדבר ומסיפורי אלף-לילה-ולילה.

אחת ממשיות-היסוד של המדינה היתה והנה: לשנות את מעמדו החברתי של היהודי; לוקוף קומתו ע"י הפיכתו לאדם הנושא-עצמו מבחינה כלכלית וחברתית; אדם יוצר ומייצר, המכיר בערך-עצמו ונשען על כוחות-עצמו להגנת חייו וכבודו. יחס הבוז והשנאה ליהודי עקב היותו טפיל בכלכלת החברה, יחס האיבה והאכזריות הקיצונית אל היהודי כשעיר-לעזאזל, עקב היותו החלש וחסר-המגן — נשתרש עמוק בתודעת כל הגויים במשך דורות. גם אחינו השמיים — הערבים — אינם נקים מיחס זה. ועלינו לראות-נכוחה ולהכיר בעובדה, שבתוך מכלול הגור-מים המעצבים יחסם והתייחסותם של הערבים אלינו מונח יסוד המשטמה והבוז ליהודי. על כוחות-הבטחון, כשלוחת-החלוץ של המדינה,

להיות הגורם המכריע למפנה ולשינוי-היחס של הערבי אל שכנו (בעובדה) היהודי שבמדינת ישראל. "השומר", "ההגנה" והפלמ"ח הניחו במשך תקופת "המדינה-בדרך" את היסודות לשינוי-ערכים זה. מל-חמת-השחרור הקימה את הקירות והטפחות. והיה נדמה שהנה קרוב המפנה. והם יבינו שכאן צמת יהודי אחר, אותו עליהם לקבל כשכן-קבע ושותף-לעתיד. אולם, ככל בנין שלא הושלם, נהרס בחלקו גם בנין זה עד לפעולות-התגמול, שעצרו את תהליך ההתפוררות ב"בנין" הערכים המחודשים של הערבי ביחסו לישראלי.

על כוחות הבטחון — בעצם קיומם, בסגנון בנינם, ובדרכי הכנת הלוחמים — להיות את אחד הגורמים הפעילים והמכריעים בשיפור האיכות וקידומה בכל השטחים — וראשית כל באיכות ו-רמתו של האדם, האורח והלוחם. ניתן איפוא לסכם את יעודי כוחות-הבטחון של המדינה בשלושה שט חיים נפרדים, המהים משימות-משנה, שכולן מולי-כות אל מטרה אחת:

א. להיערך מראש לקראת הדיפת התקפה כללית של כוחות האויב ולהבסתם המוחלטת.

מדינאים השואבים את השראתם מסיפורי אלף-לילה-ולילה

ב. להוות יום-יום את הבלם-המרתיע להרפתקנות רודנים ולשמש כמאיץ-העיקרי בתהליך ההתפכחות ושינוי-הערכים אצל עמי ערב.

ג. לשמש בית-האולפנה לדור איתן, שואף שלום ויצירה ונכון לקרב בכל עת.

ב. קוי היסוד למדיניות בנין הכוחות ושיטת פעולתם יש לקבל כהנחת-אב ראשונית, שמדיניות בנין הכוחות ותורת-הבטחון חייבת להיות פונקציה — מחד גיסא — של שלושת יעודי כוחות-הבטחון, כנזכר לעיל; ומאידך גיסא — של כל המסקנות

דור איתן, שואף שלום ויצירה ונכון לקרב בכל עת.

הנזכרות מהנחונים של מסגרת הניגוד והאויב, הזירה ויחסי-הכוחות (כפי שהוסקו בפתח מאמר זה).

הרי 7 הנחות-היסוד למיצוי כל אותן המסקנות:

1. פתרון סופי של הניגוד בינינו לבין העולם הערבי אינו קרוב.
2. האויב נהנה ויהנה מעדיפות כמותית מוחלטת ומכרעת.
3. מבנה המדינה, מקומה הגיאוגרפי ואופי גבורותיה מעניקים יתרונות טקטיים מוחלטים לאויב.
4. היוזמה לפתיחת מלחמה-רבתי — ולכן יתרון ההפתעה, וניצול ההצלחה-הראשונית, הם ב"ידי האויב בלבד.

5. הסיכוי שלנו לאיוון, ולהשגת עדיפות, טמון בשדה האיות.

6. אין כל יסוד ואפשרות להשענות על כוחות-חוץ שיגנו עלינו — פרט לכוחנו העצמאי שלנו.

7. עצמתנו הכוללת, כושרנו להנחתה, מידת ערינותנו, דריכותנו, נכונותנו — ואחרון-אחרון מידת עוזנו והעזתנו במאבקנו על ריבונותנו המוחלטת, — משמשים וישמשו גורם יסודי בשיקולי אויבינו ובנקיטת צעדים על ידם, וגורם משפיע על עמדת המעצמות בקביעת יחסן אלינו.

מהצגת שלושת יעודי כוחות-הבטחון אל מול פני שבע הנחות-יסוד אלו, מסתמנים בצורה הכללית קוים לשיטת בנין הכוחות ותורת הפעלתם.

ג. המילואים — ורתימת הפוטנציאל-האזרחי.

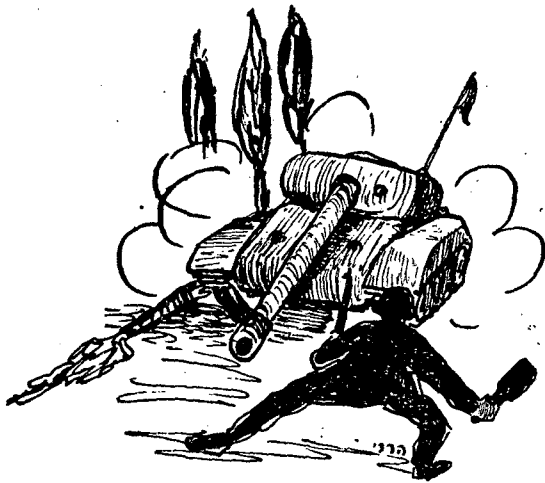
כל תכנון והיערכות צריך שיעשו לטוח ארוך, מתוך ההכרה הברורה שבעיית הבטחון, בחומרמה הנוכחית, אינה בעיה לשעה אלא בת-לויה להמשך מפעלנו בדרך הקרוב לפחות, ולכן, כל היערכות של הכוחות חייבת לענות לא רק על בעיית שעה קונקרטית בלבד אלא לבעיה הכוללת, מהנחה זו, ומעדיפו-תו הכמותית של האויב, נובע ההכרח במיצוי כל הכוחות המצויים במדינה, ובעריכתם לקראת המבחן בשיטה שפגיעתה בהמשך חיי המדינה ואזרחיה תהיה מינימלית, שתאפשר הפקת יכולת נעצמה מכסימת-ליות. כזאת הנה שיטת המילואים, שפותחה וטופחה והוכיחה עצמה, ובעקבותיה — רתימתו מראש ל-מכונת המלחמה של כל הפוטנציאל האזרחי, על כל אביורי, ע"י תפקודו וקביעת יעודיו בשעת חירום, בדרך זו ניתן להגיע לידי מציאות של עם-לוחם ושל ציוד אזרחי שיהא ערוך למלחמה, ומכאן — שאת המערך הלוגיסטי יש לראות כתשלובת של מערך צבאי מובהק מזה — ומערכים-אזרחיים אשר יוכפפו לסמכות הצבאית-הכוללת — מזה.

ד. ההגנה המרחבית.

העדר ה"עומק", האיום המתמיד בהתקפה מפ-תיעה, האורך היחסי של הגבולות, שיטת המילואים וגורם הפוטנציאל-האזרחי — כל אלה מחייבים הקמת מערכת-בלימה יציבה ואיתנה הערוכה בתמידות וב-רציפות במשך כל ימות השנה.

במלחמה, כל נסיון של הבסת האויב ע"י ארגון מאמצי-תנופה של כוחות-מחץ וריכוזם, מחייב, כ-תנאי-ראשון, מערך-מחפה להיערכותו ולחז-קפיצה

תם הסוביקטיבית, במקום המסוים. שומה עלינו לשמור על גבולות מסוימים בהוצאת מגינים מישור בים — גבולות שמעבר להם מתחיל צמצום היתר המספרי פוגע באיכות הספציפית ומחסלה. כי זאת עלינו לזכור: — בישוב הקיבוצי המאורגן גן להגנה אנו מגיעים למיצוי העיקרון של הפקת מכסימום הכוח והיעילות הבטחונית. ב" מחיר פגיעה מינימלית-ככל-האפשר במשק המדינה. כאן דוגמת האדם העובד והיוצר, שבכל שעה משעות היממה הוא ערוך ונכון לעבור מידידת להגנה פעילה. לכן טיפוח ארגונו של מערך זה המכונה הגנה מר- חבית, וחיוזק צידודו וחיימושו, ברכה רבה טמונה בהם.

הורס את שורת הברושים שטופחה בעמל שנים

כי זהו מערך הפרוש וערוך בתמידות ובשקידה, ולא ליום או לחודש אלא לכל חיייהם של אותם האנשים ולמשך כל קיומם של אותם גופים ישוביים, — וב" מחיר הוול ביותר לאוצר-המדינה. זאת ועוד. הגדלת מספרם של ישובים אלה, ובמיוחד באיזורי השממה והתרופה של ארצנו, הופכת להיות ענין בטחוני מ- מדרגה ראשונה; עקב כך גם שאלת הבטחת יצירתם והתגבשותם של גרעיני-התישבות הופכת למשימה שלכוחות-הבטחון ענין ראשוני בהן. מכאן מסקנות לגבי חינוך הנוער והכוננתו בתקופת שהותו במסגרת הטרומ-צבאית, בגדנ"ע — ולגבי תפקיד התנועות ההתישבותיות (שבינתיים לא נמצא להן תחליף ב" יצירת גופים התישבותיים). ומכאן מסקנות לגבי מסגרת הנח"ל ולגבי אופן הכשרתם והכנתם לחיים אזרחיים של חיילים המשתחררים מיחידות הצבא.

לזינוקו — וסדן, עליו ניתן לרקוע — ולכתוש — את שלוחות האויב. אין זה אף בתחום האפשרות-התיאורטית של מדינתנו להציב מערך צבאי סדיר כגון זה. ולכן באה שיטת ההגנה-המרחבית, הנשענת על ישובים — וב" מיוחד הישובים הקיבוציים הערוכים ובנויים לקראת מבחני קרב — ומעניקה סגולות ותכונות שבצירופן הן מגבשות יתר-כוח, ויתר-יציבות-ואיתנות במילוי ה" משימה. כי הישוב הקיבוצי, או המושב המאורגן, ב" עצם מהותו, בהיותו חלוץ ונושא שליחות העם וה" מדינה בכל ימות השנה, בעצם אורח-חיוו על ה" אדמה, ובספר במיוחד, מחושל נפשית במבחני יום- יום של מצוקה וקושי, וערוך כיחידה לכללית וחבר- תית עצמאית; יחידה, שקשרה למקום, לאדמה ול- משלט אינו רק קשר הכרתי של שליחות ויעוד, אלא קשר נפשי של אדם יוצר ובונה אל יצירתו ופועל- כפיו. עלינו להבין שאיש-המשק השוכב מאחרי ה" „בווקה" ומכונה אל טנק האויב המתקרב — חמתו בוערת בו לא רק על שזה האויב העז לפלוש לארצנו, לא רק על שהוא מתנכל לעתיד הציונות, אלא, נוסף לכל אלו ואולי לפעמים מעל לכל אלו, על שהוא עולה ורומס את חלקת האספסת שהוא גדלה בויעת- אפו, או הורס את שורת הברושים שטופחה בעמל שנים. עד כמה שדבר זה נשמע אולי כציורי הרי הוא בעל ערך מכריע ברגעי-קרב. החיים בצותא במסגרת הקיבוצית מעניקים, מלבד החסגרת הארגונית ה" ערוכה בכל השטחים, גם את האמון ההדדי ורוח ה" צות, שהנם נכס כה מבוקש בעתות-קרב. כל אלה הם נכסי הישוב המאורגן במסגרת ההגנה-המרחבית. טול את אנשי ההגנה-המרחבית כפרטים, ופורם ביחידות- הצבא — וקיבלת אמנם חיילים טובים, ואולי אף למופת, אולם את הנכסים היקרים הנ"ל הפסדת. נכסים אלה של איתנות ודבקות במקום המוגן כבית וכיצירת-חיים, רוח הצות, הכרת השטח לפרטיו, וה" מסגרת הארגונית הערוכה מבעוד-מועד — כל אלו הם ביטויים של איכות ולא של כמות; ואיכות זו מותנית בהיותם נטועים במקום צמיחתם ויצירתם. על-כן אין לראות בישוב הקיבוצי המאורגן להגנה רק מספר מסוים של לוחמים מעולים, שבהודמנות היותם גרים או מצויים במקום זה מגינים הם עליו. במידה שהאיכות הנה יסוד-מוסד לטיפוח עדי- פותנו — יש כמובן להוחר מטשטוש הערכים המהווים את האיכות בשטחים השונים, ובשטח זה במיוחד. יש לעודד, לחזק ולטפח את נקודות-הישוב, כמבצרי- עוז שביטוי כוחם לא במספרי יושביהם אלא באיכו-

ה. כוחות התנופה והמחזק.

יחסי הכוחות הקיימים מעמידים כל חייל שלנו מול מספר חיילי אויב, כל יחידה שלנו — מול מספר יחידות אויב, כל אירון — מול מספר אירוני אויב. מה הפתרון? על מה אנו מבססים את סיכוי ההכרעה ל־צדנו. האם ביטוי האיכות הוא בכך שכל חייל שלנו יהיה מסוגל להלחם ולקטול שלושה־ארבעה חיילי אויב? וכל אירון שלנו — חמישה־ששה אירוני אויב? והוא הדין לגבי טנקים? לא! זו אשליה מסוכנת. גם אם יש בה שמץ מן האפשרות המעשית, כתוצאה מרמה גבוהה־יותר של לוחמינו, הרי אינה יכולה לשמש בסיס איתן לביסוס ההכרעה בשדה הקרב. את עדיפות האיכות אסור להעמיד במבחן סכמטי ומסוכן זה.

הפתרון טמון בשיטת ארגון הכוחות ובנקיטת אורח־הלחימה שיתן את הביטוי המכסימלי לעדיפות תנו האיכותית באותם השטחים שבהם ניתנת היא למיצוי — וע"י מניעת האויב מלהביא לידי ביטוי את עדיפותו הכמותית. ביסודו של דבר, זהו יעוד המצביאות. אולם המצביאות — תחומה מוגבל לימי המלחמה, ולשעות הקרב עצמו. עלינו לראות כיצד אפשר להקדים ולהגביר את האפשרויות והסיכויים של מצביאינו ע"י ארגון והכנה־נכונה כאלה של הכוחות, מראש, שיבטיחו את מכסימום הגמישות של הצבא, יחידותיו ולוחמיו.

נקודת־המשבר הראשונה שעלינו להתגבר עליה היא ההשתחררות המוחלטת מהריתוק שאנו מרות־קים למאמץ הגברת הכמות לנוכח עדיפות האויב, ובמיוחד בכל מקרה שהדבר ייעשה על חשבון האיכות. ריתוק זה הוא טבעי, והוא פרי עדיפותו הכמותית של האויב. אולם עלינו להכיר ב־מסקנה שכל מאמץ בשטח הכמות לא יושיענו — ואם גם נצליח לתקופה מסוימת להשיג עדיפות מס־פרית בענין או תחום מסוימים, הרי תמיד יהיה בידי האויב להפרידה בנקל; ואז נמצא עצמנו שוב בפני „שוקת־שבורה“, לאחר השקעת מאמצים כה רבים — אשר, בהכרח, ודאי פגעו במאמצים אחרים. מן הדין שתגמל בנו ההכרה הברורה שניקר מאמצנו

חייב להתרכז בשטח האיכות — כי זה השטח היחיד שבו תקצר יד האויב מלהתחרות בנו, כי הוא חסר את נתוני־היסוד לכך, ומעמדו הפוליטי והכלכלי העדיף לא יושיענו בשטח זה.

עקרון זה מוליכנו אל מסקנות בשטח התימוש והציוד, שבעקיפין צריך שיביאנו, בשלבי ההתמור־דנות, לידי יתר־אפשרויות למיצוי האיכות של כור חותינו — כגון, אמצעים להגברת הניידות, אמצעים להחדרת כוחות קטנים־ביחס לנקודות חיוניות ב־עורף האויב. כל אלה מחייבים את אימוץ הלילה והשכתו כתחום הפעילות הרצוי ביותר לצה"ל. גם בנושא זה יש להזהר מפני השגרה וההסתפקות ב־הישגי העבר. הלילה יהיה „שלנו“ רק במידה ונדע לטפח שיטות ודרכים להפעלת מרבית כלי הנשק שבידינו, בשילוב מתאים, גם בחסות חשכת הליל — מבלי לאבד מייעילותם. מסקנות אלו צריכות למצוא ביטוי בשיטות אימון וארגון יחידות, בהכנת מפק־דים וממלאי־תפקיד שונים. כי זאת עלינו לזכור: — מבחינת הכמות עברנו את השלב הקריטי שבפיגור שבין האפשרויות לבין ניצולן. אין עוד מרחב ל־הישגים גדולים מבחינת הגדלת הכמות, כפי שהיה בשנים הראשונות להקמת המדינה.

נקודת־המשבר השנייה שעלינו להתגבר עליה בגישתנו הכללית, היא השתחררות מראית ההתמור־דנות כשרשרת קרבות במתכונת הסדירה והמקובלת, של יחידות „אורגניות“ ואתן יחידות־שבסיוע, או אפילו צותי־קרב במתכונת הרגילה.

הצורך בראיה־מראש את אופי המאבק המזוין, והתפתחות שלביו — כפי שהם מצטיירים מההנחות הנ"ל — חיוני הנו. ראיה זו נחוצה בכדי שניתן יהיה להשתחרר מהסתגלותנו זו לאותם ממדים של האמ־צעים והדרגים הלוגיסטיים, וכל המטות השונים ל־ניהולם היעיל, שהגם מקובלים בצבאות המעצמות מהן אנו שואבים־דעת. אף כי הנשק ואמצעי־הלחימה המצויים בידינו דומים לאלה שהיו בידי הצבאות ה־גדולים במלחמת־העולם השנייה ומיד לאחריה — הרי אורחי המלחמה והלחימה יהיו שונים בתכלית. גם כאשר נגיע למתקפות נרחבות, במסגרת מאמץ־הכרעה מרוכז, יהיו אלו בבחינת מיעוט מתוך כלל המערכות והקרבות שנעמוד בהם במשך המלחמה. וזאת משום שמספרם של מאמצי־מתקפה אלה, גוד־לם, משכמם, וטוח־פעולתם — כל אלו יהיו בהכרח מוגבלים, וללא כל בסיס־השוואה לאלו של הצבאות הגדולים במלחמת־העולם השנייה. לכן, גם הפרופור־ציה — בין השקעת המאמצים לתכנונם, ארגונם,

השנים בארץ ובגבולותיה — החל מהתגרות עם הרועים הערבים והבדואים הנוודים, ודרך "הפועות" על מושבות הגליל התחתון לאחר מלחמת העולם הראשונה, ההפגנות בירושלים ויפו 1920—21 והמאורעות של 1929 ו-1936—1939 ועד להסתערות "צבא ההצלה" של קאוקג'י על משמרי העמק ושל

המצרים, בסיוע טנקים, על נגבה — וכלה בטיב-עמידת של המצרים בסבחה — כל אלה הוכיחו שרוח "הגבורה והאצילות הערבית", משנתקלה ב"אגרוף הראשון, משנה את כיוונה; ובאותה התלהבות וסערה עצמה מתחילה הבריחה בחזרה (אמנם, אין להתעלם גם מנסיונות אחרים — כגון זה של עבד-אל-קאדר אל-חוסייני על הקאסטל, או של עמידת ה"נמר" בכיס פלוג'ה; אולם אלה הם בבחינת יוצאי אים מן הכלל).

לכן כל פעולה מוחצת על כל נקודה חיונית ב"עורף האויב — הריה, בצד תכליתה האופרטיבית או האסטרטגית ה"טהורה", מכניסה גם משבר נפשי ברוח צבא האויב. כי זאת עלינו לדעת: אין צבאות ערב מחוסנים ביותר בפני משברי "מורל" — וה"בעיה העומדת בפנינו היא יצירת המשבר על ידי נטיעת הפניקה, ולאחר זאת יש רק להזיז את הדמיון המזרחי כדי לקיים את ה"תאוצה" בהתפשטות ה"דמורליזציה. זה אחד השטחים הקלסיים לניצול עדי-פותנו האיכותית, שבכוחה לטשטש, ובמקרים רבים אף לבטל, הלכה-למעשה, את ערך עדיפותם הכמותית של יריבינו. מבחינת הזירה, היתרונות לאורחי-פעולה אלה הם לצדנו, בהיות כוחותינו נשענים על ביתם ועל ארצם המאורגנת להגנה, כשנתיבי ה"הספקה שלהם קצרים ומאוכלסים — לעומת נתיבי האספקה והפניו הארוכים-יחסית של צבאות האויב, ובמיוחד של המצרים. זאת ועוד. הישוב הישראלי, חלקו טרם נתערה בערכי-היסוד של חיינו בארץ, וליציבותו ההכרתית של חלק זה בשעת משברים מור-טלת עדיין בספק. יש צורך לעודדו גם בעתות מצור קח; ובשעת הצלחות ראשונות, שהאויב עלול ל"השיג, חשוב הוא כי נזין את אימונו של צבור זה, ובטחונו. בצה"ל, ע"י השגת אותם נצחונות-זוטא

בנינם וטיפוחם של האמצעים והדרגים הלוגיסטיים, וכל הקשור בהם בכל דרגי-המטה — לבין הדרגים הלוחמים והמסתערים — חייבת להיות גם היא שונה-בתכלית.

זאת ועוד. בתנאי צמצום משאבי כוח-האדם ויתר אמצעי-הלחימה, שאנו נתונים בהם, חיונית הבדיקה הקפדנית והחוזרת של הפרופורציות הנ"ל.

תדירות הבדיקה, וקיצוץ מפורש בדרגים-הלוגיסטיים (הצמחים ומתפשטים בתמידות), הם מחויבי-המציאות; משום שבימי "התכוננות למלחמה" נתונים אנו בקשיי ארגון, תיאום, "כיסוי" בנוהלים לגבי כל המערכים המתוכננים — דבר התובע, ומצמיח הגדלה והרחבה של מטות ודרגים — ואילו "זעקת הקרב" של הגייסות והמפקדות בשדה טרם נשמעת במידה-השקולה על שולחן הדיונים של ה"קובעים אותן הפרופורציות מדי-יום-ביומו.

מערך-הבלימה החסר עומק, כתוצאה ממבנה ה"מדינה; מספר כיווני-המאמץ המקבילים שבידי ה"אויב לפתחם, וקרבתם לשטחים החיוניים של המדינה; וכן עדיפותם הכמותית של כוחות-האויב — מעמידים את כוחותינו בפני בעיות-יסוד מורכבות, שמן הדין לראותן בבחירות מראש.

הבעיה המרכזית והמכרעת היא בעית נטילת ה"זומה מידי האויב. זאת עלינו לשנן לעצמנו השכם והערב; כל עוד הזומה בידי האויב לא תוכל לבוא לידי ביטוי במלואה עדיפותנו האיכותית — והצלחות האויב, מתנופתו הראשונה, תגדלנה אזי במידה ה"מסכנת את עצם אפשרות שינוי פני-הדברים לטוב-תנו.

לכן ניתן לסכם ולאמר: עדיפותו הכמותית של האויב, יתרון האפשרויות האופרטיביות הפתוחות לפניו, מהות משטרנו הדמוקרטי והקואליציוני, ה"מניחים בידי האויב את הזומה לצעד הראשון — כל אלה מכתבים לכוחות-הבטחון הרכב ומגמות-פעולה שיהיה בהם כדי לאזן את המגבלות האמורות שב"שעות והימים לאחר ההתלקחות הראשונה של ה"מלחמה.

עלינו לזכור כי גם אם התפתח והשכיל צבא ה"אויב — שחלילה לנו מולול בו — הרי המנטליות ה"יסודית של הלוחם הערבי נשארה בכ"ז מנטליות שיסודות בן-המדבר טבועים בה. אותה רוח-גבורה מסוג זה, האופפת אותם בשעה "הפועה" (דהיינו — ההתכנסות וההסתערות ההמונית המשולבת) נש"ארת במ בתוקפה גם שעה שהם דוהרים בטנקים T-34. אולם כל נסיון המגע עם הערבים בעשרות

בעורף האויב שתכליתם הראשונית לשבש את מערכי האויב — ובסופו של דבר ליטול את היוזמה מידיו. תודות לעצם קיומם ואימונם של הכוחות מצוי תמיד בידי המדינה המכשיר המוחץ והמרתיע שהאויב, במידה שטעם-א-טעמו, לא במהרה ישכח את לקחו. ובכך משרתים כוחות אלה ביעילות את יעוד „הבלם-המרתיע“. אירגון כוחות-מיוחדים ואימונם, בשילוב עם זרועות-הים והאוויר, בקביעות ובמשך שנים — יש בו תרומה כבירה לחינוכו ועיצובו של „דור לוחמים עזים“, שספגו להכרתם את הנכונות והידיעה ולעיתים — אף את הנסיון של לחימה בעורפו של האויב: — הולך-וגדל בהדרגה מספרם במילואים, ורישומם בנוף-הלוחמים, ובמשב רוח-הקרב של ה-דור, הופך להיות ניכר ומכריע.

בזאת בא לידי-ביטוי תכליתי וממצה היעוד ה-שלישי של כוחות-הבטחון שהוא „לשמש בית-אול-פנא לדור איתן, שואף שלום ויצירה, הגכון לקרב בכל עת“. עד כאן — לציון קווי-היסוד המנחים ל-בנין הכוחות ואורח תפעולם, ציונים שהתייחסו ב-עיקר לכוחות היבשה, שהם במציאותנו „לוח-כלל-הכוחות-המזוינים.

אשר לחילות המשרתים והמסייעים, הרי מה-אמור-לעיל משתמעת ממילא המסקנה-של צו העלאת האיכות אף בתחומם של אלה — שביטוייה היעילות וגמישות-התפעול, כל השירותים והמסייעים למיני-

הם, בצד חתירתם לרמה מקצועית גבוהה שתוצאותיה יתרייעילות — חייבים להתאים עצמם לשלל האפ-שרויות המבצעיות בגוני-המעבר השונים שבין שי-טות פעולה כמעט-פרטיזניות, המבוססות על הס-תנגות וחדירה לעורף האויב, לבין המתכונת הקלסית המוכרת של ריכוז מאמצית-נופה של מספר עוצבות במגמת השגת ההכרעה הסופית. טובה עלינו לשנן לעצמנו שמבלי הראשונה ספק אם נגיע לשניה; ואם ננקוט בשניה מבלי הראשונה — ספק אם תשיג את תכליתה.

זרועות-הים והאוויר — אף הם אינם משוחררים מהמסקנות מנתוני-היסוד החמורים שנמנו במאמר זה ויתכן שחומרתם-בפועל גדולה עוד יותר. לכן נראים לי קווי-היסוד העיקריים שהוצגו-לעיל כ-ראויים לכך כי יובאו-בחישובן אף לגבי כוחות-האוויר-הים, וייושמו אל תנאיהם.

בדרך נקישת המדיניות האחדיה של בנין הכוחות על-פי הנהות-ייסוד אלו (ודאי גם נוספות, שהצורך בהן נעלם מראיתי ומידיעתי) — טמונה הערובה לחישול העדיפות-האיכותית של כוחותינו, אשר ב-י-טויה הוא: כושר בלימה ועמידה איתנה; תושיה והעזה לנטילת היוזמה; וכוח-מוחץ להבסת האויב. על הדרך לטיפוח חבר הלוחמים, ועיצוב סגל המפקדים, להגשמת מדיניות עקיבה כזאת — ב-מאמר הבא.

סוף מעמ' 66 / על הסגנון

משער שכל מפקד-בכוח יחפש לעצמו מופת, ולרוב — מישהו הנמצא בקרבת מקום. יתכן ומישהו מבין קוראי יהיה סבור שאלה אינם מענינו של אורח. אך אין זה כך, הצבא נושא במשימה חינוכית המעצבת את דמותם של כל האוכלוסים במדינה, ולכן גם את דמותם של מנהיגינו בעתיד. אנו עומדים בקרבה יתירה לבד שעליו מצטיירות תולדות דורנו ואיננו יכולים, על כן, להעריך כראוי את התפקיד הרב של הצבא גם בחזיון הפרחת-השממה של ה-אורחות בישראל.

עלינו לשים לב לסגנון. יהא סגנונו של פלוני אשר יהיה, עליו לזכור בכל עת ש„צידוד“ האישי ביותר מוצב מדי יום ביומו לראוה ולבקורת ציבורית, אלה שעתיד המדינה ועתיד חברתנו קרוב ללבם יתאזרו-נא עוז ויתנו נא מדי פעם בפעם דין וחשבון לעצמם.

ואם נמצא סיבה לשפך — הבה ונחלק שבח! „אזרח“.

לציבור לראות פרצוף נאה או גוף מאומן היטב שיש בהם כדי לעודד אפילו את לבו של הפסימיסט.

* * *

„אל מי ומי מופנית הערצתם של קצינינו ה-צעירים?“ שואל את עצמו האזרח. מי הוא האיש שהם צופים אל צעדיו ומעשיו ושסגנונו ראוי בעיני-הם לתקוי? ואיש-מופת זה האם יודע הוא כי הנו משמש כמופת לאחרים, או שמא בבלי דעת מה ה-נוק שיוכל לגרום לזולתו הוא מסיח כליל את דעתו מ-„סגנונו“.

לפני זמן מה נודמן לי לשמוע שיחה בין קצין וחברו, שאינו חייל, שקבעו פגישה ביניהם: — „ובכן, איחרתי, או מה? קצין בדרגתי יכול ל-הרשות לעצמו גם לאחור“.

ברור לי כי גישה זאת השתלבה יפה יפה ב-דמותו הרוחנית של איש זה, בסגנונו.

באיוז מידה יחקה מפקד צעיר את מפקדו? אני